

Warszawa, dnia 1 lipca 2013 r.

RPO-727171-VII-720.5/13/MMo

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Zakładzie Karnym w Braniewie
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 roku (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 20 - 22 marca 2013 roku, przedstawiciele Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP lub Mechanizm): dr Aleksandra Iwanowska, Przemysław Kazimirski (prawnicy), Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny), wraz z przedstawicielem Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku, Esterą Tarnowską (prawnik), dokonali wizytacji Zakładu Karnego w Braniewie (dalej: Zakładu lub jednostki).

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, m.in. tymczasowo aresztowanych, skazanych powyżej 65. roku życia, niepełnosprawnych, cudzoziemców oraz osadzonych, wobec których zastosowano karę w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej w ciągu 6 miesięcy poprzedzających wizytację,

w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowy z kierownikiem działu ochrony oraz dyrektorem jednostki;
- dokonano oglądu terenu jednostki oraz pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych przeznaczonych dla tymczasowo aresztowanych oraz skazanych, w tym losowo wybranych cel mieszkalnych, świetlic, siłowni, łaźni, a także celi zabezpieczającej, izolacyjnej, izby chorych, ambulatorium, kantyny, sal widzeń, radiowęzła i biblioteki oraz pól spacerowych;
- przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z osobami pozbawionymi wolności oraz pracownikami jednostki;
- dokonano analizy dokumentacji: losowo wybranych decyzji o osadzeniu w warunkach, w których powierzchnia celi wynosi mniej niż 3 m² na jedną osobę, losowo wybranych akt osadzonych (część B), książki przebiegu służby oddziałowego z oddziału II prowadzonej od 19 lutego 2013 roku, protokołu kontroli Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Braniewie z dnia 28 listopada 2012 roku;
- przeprowadzono na osobności anonimowe rozmowy z wybranymi losowo osadzonymi, w szczególności z osobami tymczasowo aresztowanymi, skazanymi niepełnosprawnymi fizycznie, cudzoziemcami, skazanymi powyżej 65. r.ż. oraz skazanymi, którym wymierzono karę w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej.

W trakcie wizytacji sporządzono dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali dyrektora oraz jego zastępcę o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali ich uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano: Zarządzenie nr 39/2012 Dyrektora Zakładu Karnego w Braniewie z dnia 26 września 2012 roku w sprawie porządku wewnętrznego, zarządzenie organizacyjne nr 1/2013 w sprawie

struktury organizacyjnej oraz wykazu stanowisk w Zakładzie Karnym w Braniewie z dnia 28 lutego 2013 roku, zbiorcze zestawienie cel w Zakładzie, statystykę osadzonych według klasyfikacji, raport zdarzeń nadzwyczajnych i zestawienie przypadków samoagresji w okresie od 1 stycznia 2012 roku do dnia wizytacji, roczne sprawozdanie o załatwianiu wniosków, skarg i prośb w Zakładzie Karnym w Braniewie wraz z analitycznym opracowaniem tej problematyki za 2012 rok, analizę zatrudnienia osób pozbawionych wolności w 2012 roku, wykaz kursów dla osadzonych w 2012 i 2013 roku, plan szkolenia ogólnopenitencjarnego funkcjonariuszy i pracowników ZK w Braniewie w 2012 i 2013 roku, listę personelu medycznego, wykaz imprez o charakterze kulturalno-oświatowym i sportowym za rok 2012, spis artykułów przeznaczonych do sprzedaży w kantynie, jadłospisy na dni 18-21 marca 2013 roku, sprawozdanie z wizytacji Sędziego Sądu Okręgowego w Elblągu przeprowadzonej 28 kwietnia 2010 roku w Zakładzie Karnym w Braniewie.

2. Legalność pobytu

Zakład Karny w Braniewie jest zakładem karnym typu zamkniętego dla mężczyzn odbywających karę pozbawienia wolności po raz pierwszy z oddziałem aresztu śledczego oraz oddziałem dla skazanych młodocianych. W jednostce przebywają także osadzeni odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego oraz recydywiści penitencjarni – na czas czynności procesowych.

W trakcie wizytacji przedstawiciele KMP nie stwierdzili wspólnego kwaterowania osób skazanych i tymczasowo aresztowanych.

W jednostce funkcjonuje 1 oddział penitencjarny, w ramach którego wydzielono 3 oddziały mieszkalne.

Pojemność zakładu wynosi 205 miejsc. W dniu wizytacji ewidencyjnie przebywało w nim 195 osadzonych, w tym 191 skazanych, 3 osoby tymczasowo aresztowane i 1 ukarany.

Osoby skazane w dniu wizytacji odbywały kary w trzech systemach: programowego oddziaływania (132 osadzonych), terapeutycznym (1) i zwykłym (59).

W dniu wizytacji w jednostce przebywało 2 obcokrajowców: obywatel Rosji i Ukrainy. Warto podkreślić, iż cudzoziemcy ci bardzo dobrze posługują się językiem polskim.

Według stanu na dzień 20 marca 2013 w Zakładzie Karnym w Braniewie nie przebywał żaden osadzony zakwalifikowany zgodnie z art. 88 § 3 i art. 212 § k.k.w. (tzw. niebezpieczny).

W 2012 roku wydano 71 decyzji o przeludnieniu, natomiast w 2013 roku – 14. Wątpliwości przedstawicieli Mechanizmu wzbudziły decyzje zmieniające umieszczenie osadzonego w warunkach przeludnienia, które de facto mają na celu rozłożenie w czasie możliwości przebywania danego osadzonego w celi poniżej 3 m², ponieważ przesuwają się tym samym dzień, w którym następuje bieg 180 dniowego okresu do wydania następnej decyzji. Zobrazowaniem powyższego będzie decyzja o umieszczeniu osadzonego na nie dłużej niż 14 dni w dniach 8-22 stycznia 2013 roku, po czym w zmianie decyzji określono nowy termin przebywania w ww. celi od dnia 22 stycznia 2013 roku do 2 lutego 2013 roku, w związku z faktycznym przebywaniem w celi niespełniającej normy 3 m² w dniach 8-11 stycznia 2013 roku. Przedstawiciele KMP przypominają, iż po każdym pobycie osadzonego w celi, której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², takiemu osadzonemu powinna zostać wydana decyzja uchylająca, a nie zmieniająca. W tym miejscu należy wspomnieć art. 110 § 2b stanowiący o jednorazowym osadzeniu w warunkach przeludnienia na czas do 14 dni: *dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić skazanego na czas określony, nie dłuższy niż 14 dni, w warunkach, o których mowa w § 2 zdanie drugie, w celi mieszkalnej, w której powierzchnia przypadająca na skazanego wynosi poniżej 3 m², nie mniej jednak niż 2 m², jeżeli zachodzi konieczność natychmiastowego umieszczenia w zakładzie karnym lub areszcie śledczym nieposiadającym wolnych miejsc w celach mieszkalnych.* Co więcej,

zgodnie z art. 110 § 2i k.k.w. *przepisy § 2b lub 2c (regulujące umieszczenie osadzonego w warunkach przeludnienia) mogą być stosowane wobec tego samego skazanego nie wcześniej niż po upływie 180 dni od dnia zakończenia okresu, na który nastąpiło poprzednie umieszczenie w warunkach w nich określonych*, z którym sprzeczna jest ww. decyzja zmieniająca. W związku z powyższym przedstawiciele Mechanizmu zalecają zaprzestanie wydawania decyzji niezgodnych z k.k.w. W rozmowie z wizytującymi, dyrektor Zakładu zobowiązał się do odstąpienia od opisanej praktyki.

3. Personel

W dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 7 osób, wszystkie legitymują się wykształceniem wyższym pedagogicznym. Na stanowisku wychowawcy pracują 4 osoby, ponadto zatrudniony jest psycholog, młodszy instruktor działu penitencjarnego i kierownik. Według informacji przekazanych przez dyrektora Zakładu, na wychowawcę przypada średnio 51 osadzonych.

Z informacji przekazanych wizytującym wynika, iż w Zakładzie powstał wakat, który zostanie wykorzystany do obsady działu penitencjarnego. Przedstawiciele Mechanizmu uważają, że zwiększenie liczby personelu jest ważne, aby nie dopuścić do znacznego obciążenia wychowawców pracą z dużą liczbą osadzonych, co przy wielu innych zadaniach, zmniejsza efektywność oddziaływań wychowawczych i może negatywnie wpływać zarówno na osadzonych jak i wychowawców.

W związku z tym, że psycholog ma pod swoją opieką 205 osadzonych, w ocenie przedstawicieli Mechanizmu jeden etat jest dalece niewystarczający dla zapewnienia osadzonym właściwej pomocy psychologicznej. Według reprezentantów KMP, z uwagi na trudne warunki izolacji i związaną z nimi deprywacją potrzeb osadzonych, która może prowadzić do odczuwania przez skazanych frustracji nierzadko wyrażanej agresją względem siebie i innych oraz ze względu na brak umiejętności skazanych do radzenia sobie z trudnymi emocjami i napięciem, powinni mieć oni zapewniony stały dostęp do osób

udzielających wsparcia/pomocy psychologicznej. Co więcej, w Zakładzie nie jest spełniony standard zawarty w Instrukcji Nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 lutego 2012 r. w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w celu osiągnięcia standardów pracy penitencjarnej, który wskazuje, iż na jednego psychologa penitencjarnego powinna przypadać grupa 200 osadzonych, który i tak przedstawiciele Mechanizmu uważają za niewystarczający. Reprezentanci Krajowego Mechanizmu Prewencji przypominają, że zgodnie ze stanowiskiem CPT - *w przypadku niewystarczającej liczby personelu może okazać się niezbędna praca w godzinach nadliczbowych, w celu utrzymania podstawowego poziomu bezpieczeństwa i systemu zaopatrzenia na terenie zakładu karnego. Taki stan rzeczy może łatwo doprowadzić do wysokiego poziomu stresu wśród personelu i jego przedwczesnego „wypalenia”, co może wzmóc napięcie obecne w każdym zakładzie karnym*” (Fragment § 26 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (2001) 16]). Mając na uwadze powyższe, przedstawiciele Mechanizmu zalecają zwiększenie liczby etatów psychologów, aby dostęp do specjalisty odpowiadał potrzebom osadzonych oraz aby specjaliści ci mogli w pełni realizować powierzone im zadania i programy.

W 2012 roku funkcjonariusze Służby Więziennej przeszli szkolenia w zakresie profilaktyki i procedury zapobiegania samobójstwom osób pozbawionych wolności, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz związanych z korzystaniem z innych używek (wyroby tytoniowe i substancje odurzające), przeciwdziałania negatywnym przejawom podkultury przestępczej (zaplanowane również na 2013 rok) i - co ważne – sposobów radzenia sobie ze stresem.

Na 2013 rok zaplanowano szkolenie z interwencji kryzysowej wobec osób zagrożonych samobójstwem, na temat narkomanii wśród osób pozbawionych wolności, sposobów przenikania i metod ujawniania środków odurzających, psychotropowych i substancji narkotycznych na terenie jednostki.

Zarówno w 2012, jak i w 2013 roku dla personelu Zakładu przewidziano szkolenie z zasad udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia życia w przypadku dokonania czynów autoagresywnych przez osadzonych.

Przedstawiciele KMP przypominają, że niezwykle ważne są szkolenia w zakresie sposobów reagowania na sytuacje trudne w kontakcie z osadzonymi, czy zapobiegania wypaleniu zawodowemu. Reprezentanci Mechanizmu uważają, iż powyższe szkolenia powinny być kierowane także do funkcjonariuszy działów ochrony i kwatermistrzowskiego. Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego) wskazują, że *nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej*. CPT kładzie szczególny nacisk na konieczność rozwijania umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej.

4. Warunki bytowe

W infrastrukturze jednostki znajdują się 4 budynki, w tym 6-kondygnacyjny budynek mieszkalny z częścią rekreacyjną. Pozostałe budynki przeznaczone są na część administracyjną, garaż oraz magazyn. Ponadto w dniu wizytacji w trakcie budowy był budynek administracyjny z wydzielonym kompleksem sal odwiedzin dla rodzin i bliskich osadzonych.

Jednostka została objęta monitoringiem. Kamery umieszczono na korytarzach, w ciągach komunikacyjnych, na polach spacerowych, w świetlicach, sali widzeń, w celi zabezpieczającej oraz celi izolacyjnej.

Ogólna liczba cel mieszkalnych w Zakładzie wynosi 51 (1 cela w remoncie), w tym większość stanowią cele 2-osobowe (18 cel). Pozostałe cele są 3- i 4- (po 6 cel) oraz 5- i 6-osobowe (po 5 cel). W Zakładzie wyodrębniono także cele wieloosobowe (4 cele 8-osobowe, 2 cele 9-osobowe oraz 15-osobową). Zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji cele wieloosobowe nie respektują jednej z Europejskich Reguł Więziennych (Rekomendacje

Rec(2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych) stanowiącej, że miejsca przeznaczone dla więźniów, a w szczególności wszystkie *miejsca przeznaczone do spania, powinny zapewniać poszanowanie ludzkiej godności oraz, o tyle o ile to możliwe, prywatności, a także spełniać wymogi zdrowotno-higieniczne, z należyтым uwzględnieniem warunków klimatycznych oraz, w szczególności, wymogi w zakresie powierzchni, ilości powietrza, oświetlenia, ogrzewania i wentylacji* (Reguła 18.1).

Stan techniczny cel ocenić należy jako zróżnicowany. Przeważały cele utrzymane w czystości, nienoszące śladów wyeksploatowania, jednakże w części z nich wizytujący zauważyli odpadający tynk, zacieki, czy zniszczoną klepkę podłogową. Warte podkreślenia jest, iż w miarę możliwości prowadzone są remonty mające na celu poprawę warunków bytowych przebywających w jednostce osadzonych. Przedstawicielom KMP została zaprezentowana 5-osobowa cela mieszkalna, w której ściany zostały odmalowane, a podłoga wyłożona glazurą. Ponadto w ramach tzw. „zielonych inwestycji” ze środków unijnych mają zostać przeprowadzone kolejne remonty cel, wraz z doprowadzeniem do nich ciepłej wody. Planowane są także renowacje dachów oraz zamontowanie na nich solarów.

W skład wyposażenia cel mieszkalnych wchodzi łożka koszarowe z materacami i wkładami, ponadto stoły, taborety, szafki i półki. Ogląd jednostki przyniósł spostrzeżenia dotyczące nieprawidłowości w tym zakresie. Łóżka nie miały zabezpieczeń na wyższej kondygnacji, chroniących przed wypadnięciem oraz drabinek ułatwiających wejście. W ocenie przedstawicieli KMP, ich brak może przyczynić się do upadków (m.in. osób, które nie ujawniły informacji o takich schorzeniach jak padaczka) i spowodować ewentualne uszkodzenia ciała osób, które wchodzi na łożka korzystając z dostępnych, a nieprzystosowanych do tego sprzętów lub próbując na nie wskoczyć. Dla osób o obniżonej sprawności fizycznej, wejście na piętrowe łożko może okazać się bardzo trudne lub

praktycznie niemożliwe. W związku z powyższym, przedstawiciele Mechanizmu zalecają zamontowanie brakujących drabinek i zabezpieczeń.

Mimo, iż powyżej zostało wspomniane, że elementem umeblowania cel pozostają szafki, wizytujący dostrzegli, iż osadzeni zmuszeni są do przechowywania swoich rzeczy w torbach podróżnych lub kartonach umieszczonych pod łózkami. Przedstawiciele Mechanizmu stoją na stanowisku, iż zasadne jest wyposażenie cel w szuflady podłózkowe, aby zapewnić właściwe warunki do przetrzymywania odzieży, czy przedmiotów osobistych, tym bardziej, że możliwość taką przewiduje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 186, poz. 1820) (dalej: rozporządzenia) - tabela nr 1, załącznik nr 3,.

Wszystkie cele są skanalizowane, a kąćki sanitarne są wydzielone z pełną zabudową do sufitu (20 cel) lub niepełną zabudową (z płyty OSB lub murowane) do wysokości 2,20 m (33 cele), oprócz cel izolacyjnej i zabezpieczającej. Część kąćków osłonięta była kotarami, co w ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji nie gwarantuje pełni intymności. Podkreślenia wymaga, iż trwają prace nad pełną zabudową kąćków z zamontowaniem drzwi. W każdej celi jest dostęp do bieżącej, zimnej wody. Warto jednak zaznaczyć, iż osadzonym codziennie wydawana jest ciepła woda z ujęć na korytarzach.

W celach zapewniona jest odpowiednia wentylacja i dostęp do światła słonecznego. Wątpliwości wizytujących wzbudziło jednak usytuowanie punktów świetlnych w części cel – umieszczenie lampy nad kąćkiem sanitarnym, co przy zabudowaniu kąćka pozbawi osadzonych dostępu (i tak niewystarczającego) do światła sztucznego. W związku z powyższym, przedstawiciele Mechanizmu zalecają zmianę ww. instalacji.

Cele wyposażone są w gniazda wtykowe. Osadzonym zezwala się na korzystanie z czajników elektrycznych. Dodatkowo, w celach mieszkalnych jest sieć telewizyjna, jak również domofony, przez które nadawany jest radiowęzeł. Osadzeni przebywający w celi nr 38 podnieśli, iż zamontowany u nich sprzęt nie

działa. Podczas rozmowy z dyrektorem Zakładu, wizytujący przedstawili wskazany wyżej problem.

W trakcie oglądu cel, osadzeni prezentowali wizytującym stan poduszek, koców i materacy, będących na wyposażeniu. Część z nich nosiła ślady eksploatacji i wymagała bezwzględnej wymiany. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają przegląd wyposażenia cel i wydanie osobom użytkującym zniszczone materace i pościel nowych.

Osadzeni przebywający w 15-osobowej celi wskazali, iż na jej wyposażeniu pozostają jedynie 2 miednice plastikowe. Przedstawiciele KMP wskazują na konieczność wydawania odpowiedniej liczby miednic, aby ich stan był zgodny z treścią rozporządzenia (1 sztuka na 4 osadzonych).

Osadzeni, z którymi rozmawiali przedstawiciele Mechanizmu, wskazywali na długi czas oczekiwania na doprowadzenie do magazynu odzieżowego. Skazany odbywający karę pozbawienia wolności w zakładzie typu półotwartego, który przebywał w Zakładzie od 6 dni, podniósł, iż od czasu przyjęcia nie został doprowadzony do magazynu. W rozmowie z wychowawcą oddziału, wizytujący uzyskali informację, iż będzie to możliwe w godzinach popołudniowych. Podczas podsumowania z dyrektorem Zakładu, przedstawiciele KMP poruszyli wskazywany przez osadzonych problem. W odpowiedzi usłyszeli, iż wynika on z braku oddzielnego etatu dla doprowadzającego do magazynu.

W piwnicy budynku wyodrębniono kompleks rekreacyjny: siłownię wraz z kącikiem sanitarnym, tzw. świetlicę małą oraz świetlicę dużą. Mimo, iż siłownia jest pomieszczeniem monitorowanym, ćwiczący osadzeni przebywają w towarzystwie personelu. Korzystanie z niej odbywa się na podstawie grafiku, jednorazowo przez 4-5 osadzonych. Świetlica mała wyposażona jest w stół do ping-ponga, piłkarzyki, telewizor i krzeselka. Do dyspozycji osadzonych udostępniono także prasę oraz zamontowano odbiornik radiowęzła. Uwagę wizytujących wzbudził fakt, iż kącik sanitarny nie posiadał drzwi, ani żadnej przesłony gwarantującej intymność korzystających z niego osób. W związku z powyższym, przedstawiciele KMP zalecają wyeliminowanie wspomnianej wyżej

nieprawidłowości. Świetlica duża jest różnorodnie wykorzystywana. Przeważnie wykorzystywana jest do rekreacji, poprzez umożliwienie osadzonym gry w tenis stołowy czy piłkarzyki oraz oglądanie telewizji. Ponadto pełni ona funkcję sali posiedzeń komisji penitencjarnej, jak również kaplicy, w której organizowane są nabożeństwa. Jednorazowo może brać w nich udział 30 osób, więc w razie dużego zainteresowania, osadzeni dzieleni są na grupy. Według informacji przekazanych przez wychowawcę ds. kulturalno-oświatowych, w świetlicy prowadzona jest aktywizacja zawodowa skazanych. W systemie szkolnym organizowany jest kurs spawacza. Podczas zajęć teoretycznych wykorzystywane są sprzęty multimedialne.

W piwnicy budynku wydzielono także łaźnię, z przylegającą do niej przebieralnią wyposażoną w ławki i wieszaki na ubrania. Tutaj znajduje się także plastikowe krzeselko, które umożliwia skorzystanie z prysznica osobie o obniżonej sprawności fizycznej. W łaźni wyodrębnionych jest 10 stanowisk, co ważne – odgrodzonych od siebie przesłonkami i wyposażonych w maty antypoślizgowe. Osadzeni korzystają z niej według grafiku, raz w tygodniu. Tymczasem, zgodnie z Europejskimi Regulami Więziennymi (zalecenie Rec [2006]2 przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w dniu 11 stycznia 2006 r.) *każdy więzień powinien mieć prawo wykąpać się lub wziąć prysznic jeśli to możliwe codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (lub w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny.* Warto także przytoczyć orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, w którym Trybunał zauważył, że *prawdziwie ludzkie środowisko nie jest możliwe bez łatwego dostępu do toalety czy możliwości utrzymania swego ciała w czystości. Trybunał często stwierdzał, że czas na wzięcie prysznica zwykle przyznawany więźniom w aresztach śledczych w Rosji był ograniczony do 15 – 20 minut raz w tygodniu. Był więc oczywiście niewystarczający do zachowania właściwej higieny ciała* (orzeczenie w trybie wyroku pilotażowego – 10 stycznia 2012 r., Izba [Sekcja I], skargi nr 42525/07 i 60800/08). Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji także stoją na

stanowisku, że możliwość kąpieli raz na tydzień jest niewystarczająca do utrzymania należytej higieny, a walor ekonomiczny takiej częstotliwości podnoszony często przez władze jednostek penitencjarnych, ma charakter jedynie pozorny. Więźniowie korzystający z dodatkowych, prowizorycznych kąpieli w celach mieszkalnych, zużywają więcej wody oraz prądu niezbędnego do jej podgrzania, niż zużyliby podczas kąpieli w więziennej łaźni. Co więcej, personel jednostki wskazywał, iż w wyniku kąpieli osadzonych w celach, zalany jest sufit świetlicy. Dlatego w ocenie reprezentantów Mechanizmu kierownictwo Zakładu powinno zwiększyć częstotliwość kąpieli dla osadzonych mężczyzn.

W Zakładzie funkcjonują 2 pola spacerowe o różnej powierzchni. Na każdym z nich wyodrębniono niewielką zadaszoną część oraz ustawiono ławki. Ze względu na stopień zniszczenia, przedstawiciele Mechanizmu uważają, że konieczne jest ich wyremontowanie. Ważne jest także stworzenie osadzonym warunków do uprawiania sportu na świeżym powietrzu. Zastępca dyrektora poinformował wizytujących, iż w planach modernizacyjnych jednostki znajduje się stworzenie boiska oraz plenerowej siłowni.

Palenie wyrobów tytoniowych możliwe jest w celach oraz na polach spacerowych, na których zagwarantowana jest strefa wolna od dymu tytoniowego.

Na oddziale I wyodrębniono celę zabezpieczającą, wyposażoną w łóżko i materac (umieszczone w wydzielonej części przedsionka). Przedsionek wyposażony jest w miskę ustępową, umywalkę i półkę. Obok celi zabezpieczającej wyodrębniono celę izolacyjną, wyposażoną w niezbędny sprzęt kwaterunkowy i nieosłonięty kącik sanitarny. Pozostawiono w niej także środki do utrzymania celi w czystości.

Kuchnia zakładowa zapewnia osadzonym otrzymywanie posiłków zgodnych z wymogami dietetycznymi i religijnymi. Spośród osadzonych, 2 korzysta z podstawowej normy religijno-kulturowej (1 dla świadków Jehowy, 1 dla wyznawcy islamu), pozostali natomiast z diety podstawowej bądź lekkostrawnej. Analiza jadłospisów na dni 18-22 marca 2013 roku wykazała, iż

stosowanie oszczędności jest w Zakładzie normą. Oscylują one między wartościami: 12% a 19,4%. Jedynie w 9 jadłospisach oszczędność wynosiła poniżej 10%, w tym w jedynie w 2 przypadkach nie wprowadzono jej w ogóle. Podniesienia wymaga, iż regułą są oszczędności przekraczające 15%. Tymczasem, zgodnie z § 5 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2003 r. w sprawie określenia wartości dziennej normy żywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 167, poz. 1633 ze zm.) dopuszcza się oszczędności stawek dziennych w wysokości do 10%. Oszczędności w wysokości do 20% dopuszczalne są jedynie „w szczególnie uzasadnionych przypadkach, związanych z sezonowością występowania artykułów spożywczych na rynku i różnicowaniem cen w zależności od pory roku (...) a decyzję w tym zakresie podejmuje dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego, zwany dalej "dyrektorem jednostki", na wniosek funkcjonariusza nadzorującego służbę żywnościową” (§ 5 ust. 4). W związku z powyższym przedstawiciele Mechanizmu zalecają zaprzestanie praktyki stosowania oszczędności stawek dziennych, niezgodnych z rozporządzeniem.

Także oglądu dokonano w pomieszczeniach należących do kuchni Zakładu, w tym magazynów żywności. Wizytujący nie stwierdzili żadnych nieprawidłowości w zakresie czystości pomieszczeń, czy przydatności do spożycia artykułów żywnościowych.

Zakład Karny w Braniewie wyróżnia wydawanie osadzonym ciepłego posiłku przed transportem, co zdaniem przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji jest godne naśladowania.

W Zakładzie funkcjonuje kantyna, w której osadzeni posiadający środki finansowe, mogą dokonywać, zgodnie z § 51 ust. 1 Porządku wewnętrznego, 4 razy w miesiącu zakupów artykułów żywnościowych, tytoniowych i przemysłowych, dopuszczonych do sprzedaży w Zakładzie. Wątpliwości przedstawicieli Mechanizmu wzbudził brak możliwości zapoznania się z cenami poszczególnych artykułów (brak wywieszonego cennika/naklejek na

poszczególnych produktach). Co więcej, osadzeni w rozmowach z wizytującymi podnosili, iż nie mają świadomości cen zakupywanych produktów. W związku z powyższym przedstawiciele Mechanizmu zalecają udostępnienie osadzonym cennika.

W kantynie Zakładu nie ma możliwości zakupu prasy, dyrektor jednostki wydaje jednak zezwolenia na prenumeratę. Ponadto gazety dostępne są w świetlicy.

Zakład nie jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. W związku z możliwością odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania w wizytowanym Zakładzie przez osoby niepełnosprawne, reprezentanci KMP zalecają odpowiednie przystosowanie przynajmniej jednej z cel mieszkalnych (w szczególności dla osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim). Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w orzeczeniu z 2006 r. w sprawie Vincent przeciwko Francji (Nr skargi 6253/03) uznał, że osadzenie osoby niepełnosprawnej w więzieniu, gdzie nie może ona poruszać się, w szczególności, opuścić celi samodzielnie, jest „poniżającym traktowaniem” w rozumieniu art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Ze względu na trudną sytuację finansową Zakładu, dyrektor ogłosił konkurs w kategorii oszczędności w zużyciu prądu i wody w oddziałach. Choć zaznaczył, iż nie mogą one wiązać się z ograniczeniami dla osadzonych, przedstawiciele Mechanizmu zwracają uwagę na konieczność monitorowania przebiegu konkursu, aby uniknąć nadużyć ze strony personelu jednostki.

5. Traktowanie

Na wstępie należy podkreślić, iż przedstawiciele Mechanizmu nie odebrali sygnału o niehumanitarnym, poniżającym traktowaniu albo karaniu. Większość osadzonych, z którymi przeprowadzono rozmowy podkreślała, że relacje między nimi a wychowawcami i oddziałowymi są prawidłowe. Wskazywali, iż personel jednostki zwraca się do nich „per Pan”. Według informacji przekazanych przez

osadzonych, wychowawcy codziennie wizytują cele, a przeprowadzenie rozmowy indywidualnej nie stanowi problemu.

Z zebranej dokumentacji wynika, że w 2012 roku w Zakładzie miało miejsce 8 wypadków nadzwyczajnych: 4 bójki lub pobicia, 2 ujawnienia na terenie jednostki organizacyjnej przedmiotu niebezpiecznego lub niedozwolonego, napaść na funkcjonariusza lub pracownika w trakcie wykonywania obowiązków służbowych oraz groźne zakłócenie porządku.

W 2013 roku do dnia wizytacji odnotowano bójkę lub pobicie, usiłowanie dokonania samobójstwa przez osadzonego oraz samowolne oddalenie się osoby pozbawionej wolności w trakcie pobytu poza terenem jednostki organizacyjnej w systemie bez konwojenta.

W 2012 roku miały miejsce 4 przypadki samoagresji, dokonane przez 3 osadzonych: 3 odmowy przyjęcia posiłków (2 osoby) oraz 1 pocięcie. Wszystkie były wyrazem protestu przeciwko działalności administracji. W 2013 roku (do dnia wizytacji) natomiast odnotowano 1 przypadek samoagresji, którym było usiłowanie samobójcze przez pocięcie, wynikające z załamania psychicznego.

Wizytujący zostali poinformowani, że kosztami leczenia są obciążeni osadzeni dokonujący samouszkodzeń jedynie o charakterze instrumentalnym. Samookaleczający się z powodów emocjonalnych, nie są w żaden sposób dyscyplinowani. Co więcej, osoby zagrożone samobójstwem objęte są szczególną kontrolą i umieszczane w wieloosobowych celach.

W ostatnim półroczu przed wizytacją nie było stosowanych środków przymusu bezpośredniego.

W analizowanym okresie toczyły się 2 postępowania dyscyplinarne przeciwko pracownikom jednostki (I w 2012 roku, II w 2013 roku). Pierwsze dotyczyło niewykonania polecenia przełożonego (funkcjonariusz Służby Więziennej nie stawił się na dodatkową służbę, czego nie usprawiedliwił do momentu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego), drugie natomiast toczyło się wobec inspektora ds. organizacyjno-prawnych za jazdę pod wpływem alkoholu. Obydwa zakończyły się ukaraniem funkcjonariuszy Służby Więziennej.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 roku, do Zakładu wpłynęło 37 skarg, przy łącznej liczbie 62 zarzutów, które dotyczyły: opieki zdrowotnej (19), warunków bytowych (13), traktowania przez funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej (13), kar dyscyplinarnych (7), przetransportowania (3), sposobu załatwienia prośby (3), korespondencji (2), pomocy postpenitencjarnej (1) oraz zatrudnienia (1). Spośród nich- 31 rozpatrzono negatywnie, w przypadku 5 skarg miało miejsce opiniowanie na rzecz innej instytucji, a 1 pozostawiono bez rozpoznania ze względu na wycofanie jej przez skarżącego.

W 2012 roku do administracji zakładu wpłynęło 61 próśb o: przetransportowanie do innej jednostki, bądź pozostawienie w Zakładzie (29 próśb), udzielenie informacji (5), a pozostałe zakwalifikowano do grupy „inne” (27). We wspomnianym okresie nie wpłynęły żadne wnioski od osadzonych.

Kontrole osobiste osadzonych przeprowadzane są w dyżurkach oddziałowych. Poddawani są im osadzeni powracający do oddziałów (z widzeń, pracy, kursów) oraz inni – w razie uzasadnionych podejrzeń. Kontrole osobiste nie są praktykowane wobec osób odwiedzających. Przedstawiciele Mechanizmu nie widzą uzasadnienia regularnych kontroli osobistych, zwłaszcza osób powracających z widzenia w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt (za pleksą).

6. Dyscyplinowanie

W związku z trudnością z wygenerowaniem z systemu Noe.net liczby kar dyscyplinarnych wymierzonych w jednostce i udzielonych osadzonym nagród w analizowanym okresie, wizytujący wystąpili o przedstawienie zestawienia kary w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej w ostatnim kwartale 2012 roku i roku bieżącym. Według informacji przekazanych przez Zakład wynika, że wspomniana kara wymierzona była 6 razy (3 razy w 2012 roku i 3 razy w 2013 roku).

Osadzeni nie zgłaszali uwag w zakresie dyscyplinowania. Wskazywali, iż kary zdarzają się rzadko i zawsze są zasłużone.

7. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest zarządzenie Nr 39/2012 Dyrektora Zakładu Karnego w Braniewie z dnia 26 września 2012 roku w sprawie porządku wewnętrznego, którego egzemplarze znajdują się w celach. Analiza przepisów powyższego zarządzenia nie budzi zastrzeżeń wizytujących.

Osadzeni, z którymi rozmawiali wizytujący wskazywali, iż prośby do dyrektora rozpatrywane są we wtorki i czwartki, a wychowawca informuje ich o podjętej decyzji.

W razie potrzeby, wychowawcy drukują na prośbę osadzonych wybrane akty prawne.

8. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym.

Widzenia w jednostce realizowane są w sali widzeń umiejscowionej na parterze obok administracji jednostki. Wyposażona jest ona w 8 stolików i krzesła, umożliwiające bliski kontakt z odwiedzającymi, z wydzielonym kącikiem dla dzieci i stanowiskiem funkcjonariusza Służby Więziennej (za pleksą). W sali widzeń działa kantyna, w której dokonywane są zakupy na tzw. wypiskę oraz w ramach poczęstunku podczas spotkań z bliskimi. Obok wyodrębniono salę widzeń bezdozorowych, w której znajdują się szafy stanowiące zaplecze kantyny. Do sali widzeń przylega poczekalnia dla przyjmowanych i zwalnianych z Zakładu osadzonych, pełniąca zarazem funkcję sali widzeń uniemożliwiającej osobisty kontakt. Przez małe okienko z pleksą, umieszczone w ścianie oddzielającej oba pomieszczenia, osadzeni porozumiewają się z bliskimi za pomocą słuchawek telefonicznych. Opisany wyżej układ nie gwarantuje swobody rozmowy, ponieważ osoba odwiedzająca narażona jest na gwar rozmów z ogólnej sali widzeń. Przedstawiciele Mechanizmu podkreślają konieczność innego rozwiązania realizacji prawa do

spotkań z rodziną bez bezpośredniego kontaktu przy budowie nowego kompleksu sal odwiedzin.

W jednostce nie ma wyodrębnionego pokoju do realizacji nagrody przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w. Nie został on także uwzględniony w planach budowy nowego obiektu. Przedstawiciele Mechanizmu zalecają wykorzystanie trwającej inwestycji i wydzielenie ww. pokoju, tym bardziej, że przepisy k.k.w. nie przewidują możliwości nie udzielania wspomnianej nagrody z powodu braku pomieszczenia do jej realizacji.

Zgodnie z § 45 pkt 1 Porządku wewnętrznego widzenia w jednostce odbywają się w sali widzeń w soboty, niedziele i dni świąteczne między godziną 8:00 a 15:00. W szczególnie uzasadnionych przypadkach widzenia można udzielić w innym dniu, za zgodą dyrektora.

W związku z tym, iż w Zakładzie duży nacisk kładziony jest na nawiązanie i utrzymanie więzi rodzinnych osadzonych, realizowany jest program readaptacji społecznej „tu mówi TATA”. Jego podstawą jest aktywne i twórcze spędzanie czasu podczas widzeń z dziećmi.

Przejawem polityki prorodzinnej jest udzielanie osadzonym przepustek i zgód na widzenia z najbliższymi poza terenem Zakładu. Z tej formy nagrody w 2012 roku skorzystało 46 osadzonych (łącznie 134 zezwolenia na czasowe opuszczenie jednostki).

W § 62 pkt 1 Porządku wewnętrznego zapisano, iż skazanemu umożliwia się skorzystanie z samoinkasujących aparatów telefonicznych, umieszczonych w obrębie oddziałów I, II i III na własny koszt co najmniej 2 razy w tygodniu w godzinach 8:00-12:00 i 13:30-16:45. Rozmowy z podmiotami określonymi w art. 8 k.k.w. nie podlegają ograniczeniu, natomiast pozostałe nie powinny przekroczyć 6 minut. Osadzeni z oddziału O/III (półotwartego) mogą korzystać z aparatu bez limitu czasowego codziennie w godzinach 8:00-16:45.

Osoby tymczasowo aresztowane mają natomiast zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych, w tym z adwokatami. Warto w tym miejscu zauważyć, iż zgodnie z art. 215 § 1 k.k.w. tymczasowo aresztowany ma prawo do

porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Wbrew dosłownemu brzmieniu art. 215 k.k.w., przepis ten przyznaje tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z wymienionymi osobami również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych technicznych środków przekazywania informacji. Wyjaśnić należy, że korespondencją, w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna (zob. Zbigniew Hołda w: Kodeks karny wykonawczy-Komentarz, Arche Gdańsk 2007 r.). Zakaz korzystania z aparatu telefonicznego oraz innych środków łączności przewodowej i bezprzewodowej, wynikający z treści art. 217c k.k.w. nie ma zatem zastosowania do kontaktów aresztowanego z osobami, o których mowa w treści art. 215 § 1 k.k.w. Również Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu podczas czwartej okresowej wizyty w Polsce w 2009 roku zakwestionował stan prawny w zakresie całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane.

Ponadto całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane stoi w sprzeczności z regułami: 95.3, 98.2 i 99, zawartymi w Rekomendacji Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych.

Z rozmów z tymczasowo aresztowani wynikało, że mogli oni jedynie listownie poinformować najbliższych o miejscu swojego pobytu. Przedstawiciele Mechanizmu zwracają uwagę na prawo osób tymczasowo aresztowanych do niezwłocznego poinformowania osób bliskich o osadzeniu w areszcie śledczym – art. 211 § 2 k.k.w. *Kodeks nie określa formy w jakiej tymczasowo aresztowany może zrealizować to prawo, ale skoro ma ono być zrealizowane bezzwłocznie, osadzony może wybrać najszybszy sposób komunikacji, a administracja aresztu śledczego ma obowiązek mu to umożliwić, nawet na własny koszt. W grę wchodzi*

przede wszystkim powiadomienie telefoniczne lub depeszą. (S. Lelental, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Warszawa 2010 r.).

Osadzeni, z którymi rozmawiali wizytujący nie zgłaszali uwag w zakresie korespondencji czy odbioru paczek.

9. Prawo do ochrony zdrowia

Na cząstki etatu zatrudnionych jest na podstawie umów o pracę 4 lekarzy: internista (0,4 etatu), stomatolog (0,2 etatu), psychiatra (0,2 etatu) oraz lekarz bez specjalizacji (0,3 etatu). W Zakładzie pracują także 3 pielęgniarki (2 na pół etatu i 1 na cały etat).

W skład ambulatorium Zakładu wchodzi 6 pomieszczeń, a wśród nich 3 gabinety: lekarski, połączony z zabiegowym i stomatologiczny. Gabinet stomatologa wyposażony jest w nowoczesny fotel i sprzęt, a lekarz przyjmuje w nim 2 razy w tygodniu w godzinach 12:30-15:00. W rozmowach z wizytującymi, osadzeni zgłaszali problem długiego czasu oczekiwania na wizytę u stomatologa oraz brak możliwości konsultacji w przypadku silnego bólu zęba. W odpowiedzi na przekazane uwagi, dyrektor Zakładu oznajmił, iż osadzeni zgłaszający dolegliwości są doprowadzani do gabinetu.

Część osadzonych, z którymi przeprowadzono rozmowy, zgłaszała uwagi odnośnie długiego czasu oczekiwania na wizytę u specjalisty.

Wizytujący odebrali sygnały, iż podczas badań obecny jest funkcjonariusz Służby Więziennej. Wskazując ten problem podczas podsumowania z dyrektorem Zakładu, usłyszeli oni, iż obecność ta została wprowadzona na prośbę pani doktor.

Chociaż wyodrębniono izby chorych, pełnią one funkcję cel mieszkalnych. Wizytujących poinformowano, iż w razie potrzeby, udostępniane są one służbie zdrowia. Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji uznają wykorzystywanie takich miejsc do celów kwaterunkowych za zdecydowanie

niezgodne z ich pierwotnym i jedynym zarazem przeznaczeniem. Ujawnione nieprawidłowości stanowią nierespektowanie woli prawodawcy, który przewidując stworzenie izb chorych, kierował się potrzebą izolowania więźniów ze względów zdrowotnych, a nie stworzeniem alternatywy rozładowywania zaludnienia cel mieszkalnych. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji takie sytuacje nie powinny mieć miejsca, a wspomniane pomieszczenia winny być wykorzystywane zgodnie z ich właściwym przeznaczeniem.

W porozumieniu z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Braniewie w Zakładzie prowadzona jest edukacja zdrowotna osób pozbawionych wolności.

10. Oddziaływania kulturalno-oświatowe

W celu zwiększenia pojemności jednostki, zaadaptowano na cele mieszkalne 3 świetlice. Pomimo niewątpliwych problemów z rozmieszczeniem skazanych wynikających z poziomu zaludnienia jednostek penitencjarnych oraz konieczności zapewnienia wszystkim osadzonym normy 3m² powierzchni mieszkalnej, należy przywrócić świetlicom ich pierwotną funkcję w celu zapewnienia realizacji oferty kulturalno-oświatowej dla osadzonych .

W 2012 roku osadzeni brali udział w konkursach organizowanych przez Zakład Karny w Braniewie (plastyczne, szachowy, czy tenisa stołowego) oraz ogólnopolskich konkursach dla jednostek penitencjarnych. Poza Zakładem, osadzeni brali udział w konkursach scenicznych (*I Ogólnopolskim Konkursie na Scenariusz Sztuki Teatralnej „Murem za teatrem”* w Tarnowie, *XVIII konkurs Poezji Więziennej* w Krasnymstawie) i sportowych (*Piłkarskie Mistrzostwa Europy w zakładach karnych i aresztach śledczych*).

Co rok osadzeni uczestniczą w *Przeglądzie Sztuki Więziennej* oraz udzielają się w zbiórce pieniędzy podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Zakład prowadzi działalność proekologiczną, angażując osadzonych w akcje *Sprzątania świata*, selektywną zbiórkę odpadów i baterii.

Biblioteka centralna znajdująca się w Zakładzie, wyposażona jest w ponad 10 tysięcy woluminów. Według informacji przekazanych przez zatrudnionego w niej skazanego, 50% populacji osadzonych korzysta z biblioteki, a wypożyczanych jest średnio 200 książek miesięcznie. Wybrane przez siebie pozycje osadzeni zapisują na kartkach, które przekazują bibliotekarzowi za pośrednictwem oddziałowych. Książki roznoszone są w zależności od oddziału – w poniedziałki i czwartki, wtorki i piątki, a na oddziale III - codziennie przez bibliotekarza wracającego z pracy. W ten sam sposób co książki, wypożyczane są także gry planszowe (monopol, chińczyk, remik, szachy) na okres do 1 miesiąca. Na stanie biblioteki znajduje się 8 kodeksów, w tym: k.p.k., k.k.w i k.k., ale wydania pochodzą z 2011 roku.

Osadzeni, z którymi rozmawiali wizytujący wskazywali, iż mają możliwość korzystania z siłowni 2 razy w tygodniu, ze świetlicy - według grafiku.

W ramach profilaktyki uzależnień, we współpracy z Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej PULS Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Braniewie realizowany jest program edukacyjno-korekcyjny „alkohol kradnie wolność”. Obejmuje on średnio 50 osadzonych rocznie. W 2012 roku realizowany był także program „przemocy mówię-Nie”.

W trakcie rozmowy z psychologiem, przedstawiciele KMP pozyskali informacje, iż profilaktyka uzależnień od alkoholu, narkotyków oraz program dla sprawców przemocy (nie tylko domowej) organizowane są w zależności od populacji osadzonych. Na każdy z nich przewidziane jest 15 cotygodniowych spotkań trwających 1-1,5 godziny. Ponadto psycholog prowadzi rozmowy indywidualne w zakresie interwencji kryzysowej i wsparcia. Dziennie przyjmuje średnio 5 osób.

W Zakładzie odbywają się cykliczne spotkania anonimowych alkoholików z grupy *Odnowa*.

11. Zatrudnienie i nauczanie

Zatrudnienie skazanych możliwe jest zarówno wewnątrz Zakładu, jak i na zewnątrz – głównie przy pracach publicznych. Na terenie Zakładu odpłatnie pracuje 20 osadzonych, a nieodpłatnie – 29. Poza terenem zatrudnionych jest 12 osób (stan na 29 lutego 2013 roku). W 2012 roku zatrudnionych było średnio 56 osadzonych – odpłatnie i nieodpłatnie przy pracach pomocniczych i porządkowych na rzecz jednostki oraz nieodpłatnie na rzecz samorządu terytorialnego.

W Zakładzie objętych działaniami związanymi z przygotowaniem do życia po zwolnieniu (okresie 6 miesięcy) było 5 osadzonych.

W 2012 roku zrealizowano 7 kursów dla osadzonych, w tym 3 edycje kursu „malarz-szpachlarz”, kurs „robotnik robót wykończeniowych”, „technolog robót wykończeniowych” oraz 2 edycje kursu „spawacz MAG 135” (ten kurs zaplanowano także na 2013 rok). W sumie wzięło w nich udział 84 uczestników.

12. Prawo do praktyk religijnych

Opiekę duszpasterską w Zakładzie sprawuje kapelan katolicki. W ramach posługi prowadzi msze w każdy piątek miesiąca oraz spowiedź dla osadzonych.

W związku z tym, że w Zakładzie przebywają świadkowie Jehowy, organizowane są spotkania tej grupy wyznaniowej.

Zarówno msze, jak i spotkania religijne odbywają się w świetlicy.

13. Zalecenia

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przedstawiciele KMP zalecają:

- I. Dyrektorowi Zakładu Karnego w Braniewie:
 1. zaprzestanie praktyki wykorzystywania cel izb chorych na potrzeby związane z zakwaterowaniem osób pozbawionych wolności, które powinny przebywać w normalnych celach mieszkalnych;
 2. przywrócenie świetlicom ich pierwotnej funkcji;

3. kontynuowanie prac remontowych w oddziałach oraz przeprowadzenie remontu pól spacerowych;
4. przystosowanie co najmniej 1 celi do potrzeb osób niepełnosprawnych;
5. zaprzestanie wydawania decyzji zmieniających, które określają nowy termin umieszczenia w celi poniżej 3 m² na osobę;
6. zaprzestanie stosowania oszczędności w wydawanych osadzonym posiłkach, zgodnie z informacjami zawartymi w rozdziale 4. niniejszego Raportu;
7. przeprowadzanie kontroli osobistej osadzonych w szczególnie uzasadnionych przypadkach;
8. respektowanie prawa osób tymczasowo aresztowanych do niezwłocznego (po osadzeniu w areszcie) poinformowania rodziny o miejscu ich pobytu;
9. zapewnienie odpowiedniej obsady psychologa w dziale penitencjarnym;
10. wyposażenie piętrowych łóżek w drabinki i bariery zabezpieczające przed upadkiem oraz w szuflady do przechowywania rzeczy osobistych osadzonych;
11. wydawanie nowych poduszek, koców i materacy osadzonym, którzy użytkują wymienione przedmioty, noszące ślady znacznej eksploatacji;
12. zamontowanie przesłony gwarantującej intymność w kącie sanitarnym w tzw. małej świetlicy;
13. wydawanie osadzonym miednic plastikowych zgodnie z treścią rozporządzenia;
14. wyodrębnienie w kompleksie sal do odwiedzin pokoju do realizacji nagrody przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w.;
15. udostępnienie osadzonym cennika produktów sprzedawanych w kantine;
16. bezzwłoczne doprowadzanie osadzonych do magazynu;
17. poszerzenie oferty szkoleń skierowanych do funkcjonariuszy poszczególnych działów w zakresie sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w kontakcie z osadzonymi, radzenia sobie ze stresem i agresją, zapobiegania wypaleniu zawodowemu etc.

II. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Gdańsku:

1. zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń nr 3, 4, 11 i 15.